

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΓΡ. ΜΠΟΝΑΝΟΣ:

Από ελληνικής πλευράς όπως αντιλαμβάνεσθε όλοι σας, είναι θέμα πλέον αποφάσεως πολέμου. Το τυπικό μέρος λοιπόν.

Προτείνω όπως κηρυχθεί επιστράτευσις. Και ληφθούν όλα τα από πλευράς στρατιωτικής απορρέοντα μέτρα, εις τρόπον ώστε, τουλάχιστον εις πρώτον χρόνον, να αποδείξωμεν εις τους τούρκους και εις την συμμαχίαν ότι είμαστε αποφασισμένοι να πολεμήσουμε.

Αναδημοσίευση δύο σημαντικών ντοκουμέντων από τον ιστότοπο του Δημήτρη και της Άντας Ψαρρά, [Χωρίς Εφημερίδα](#)

Η Χούντα και η Κύπρος: δυο σημαντικά ντοκουμέντα – II.

Πενήντα χρόνια από το πραξικόπημα της Χούντας κατά του Μακαρίου και την τουρκική εισβολή

του **Δημήτρη Ψαρρά**

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ 2:

Το «Πολεμικό Συμβούλιο» της Χούντας την ώρα της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο (20.7.1974)

Μετά το πρώτο ντοκουμέντο που παρουσιάσαμε στις 17 Ιουλίου (**[«Το Υπουργικό Συμβούλιο της Χούντας πριν το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου, 11.7.1974»](#)**) σειρά έχει το «Πολεμικό Συμβούλιο» της Χούντας που συγκλήθηκε το πρωί της 20ής Ιουλίου 1974, μόλις έγινε γνωστή η τουρκική εισβολή στο κυπριακό έδαφος.

Σημαντικό είναι το γεγονός ότι μια ώρα νωρίτερα, δηλαδή στις 7:30, είχε φτάσει

απροειδοποίητα στο Πεντάγωνο αντιπροσωπεία των ΗΠΑ (υφυπουργός Εξωτερικών **Τζόζεφ Σίσκο**, υφυπουργός Αμύνης **Μπομπ Έλσγουορθ**, πρεσβευτής **Χένρι Τάσκα**, κ.ά.) και συσκέφτηκαν με τον αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων **Μπονάνο**, τους αρχηγούς των τριών όπλων (**Γαλατσάνο**, **Αραπάκη**, **Παπανικολάου**) και τον δικτάτορα **Ιωαννίδη**.

Ακολούθησε στις 8:30 το «Πολεμικό Συμβούλιο». Σύμφωνα με το Πόρισμα της Βουλής, «η εικόνα που παρουσίαζε εκείνο το πολεμικό συμβούλιο ήταν θλιβερή. Εκτός από τα μέλη του, όπως αυτά ορίζονταν από την τότε ισχύουσα νομοθεσία, μεγάλος αριθμός αξιωματικών είχε κατακλύσει την αίθουσα στην οποία συνεδρίαζε, καταλύοντας κάθε έννοια ιεραρχίας στο στράτευμα» (**«Φάκελος Κύπρου»**, τ. Α΄, «Τα πορίσματα της Εξεταστικής Επιτροπής της Βουλής των Ελλήνων και της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής της Βουλής των Αντιπροσώπων», Αθήνα-Λευκωσία 2018, σελ. 202).

Ως προς το περιεχόμενο της σύσκεψης με τους Αμερικανούς, σύμφωνα με τα ίδια επίσημα Πορίσματα της Βουλής των Ελλήνων και της Βουλής των Αντιπροσώπων,

«Ο Αμερικανός υφυπουργός τόνισε, ότι η κατάσταση στην Κύπρο από δραματική που ήταν κατά την προηγούμενη επίσκεψή του, στις 18 του ιδίου μηνός, έχει εξελιχθεί σε τραγική και ότι ένας πόλεμος ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Τουρκία θα είχε ολέθριες συνέπειες και για τις δύο χώρες. Σε κάποια στιγμή, ο Ιωαννίδης, απευθυνόμενος προς τους Αμερικανούς, φέρεται ότι είπε: “Μας εξαπατήσατε! Εμείς θα κηρύξουμε πόλεμο” και αποχώρησε από τη σύσκεψη. Η σύσκεψη αυτή, που κράτησε μισή περίπου ώρα, περιορίσθηκε στις υποδείξεις της αμερικανικής πλευράς για αναζήτηση κάποιας συμβιβαστικής λύσεως. Πρέπει να σημειωθεί ότι, προτού τελειώσει η σύσκεψη, ο Ιωαννίδης επέστρεψε σ’ αυτή και δεν ξαναμίλησε. Όταν μετά το πέρας της συσκέψεως ρωτήθηκε τι σήμαινε η φράση που είχε εκστομίσει προς τους Αμερικανούς, απάντησε: “Το έκανα για να τους τρομάξω. Έπαιξα λίγο θέατρο”. Ποιο είναι το πραγματικό νόημα εκείνων των φράσεων του Ιωαννίδη, αν δηλαδή πραγματικά είχε διαβεβαιώσεις, από ποιους και σε ποιο βαθμό είναι αδύνατο να διαπιστωθεί, αφού ο μόνος που γνωρίζει την αλήθεια εν προκειμένω είναι ο Ιωαννίδης, ο οποίος όμως κρατάει το στόμα του κλειστό» (**«Φάκελος Κύπρου»**, τ. Α΄, στο ίδιο, σελ. 204).

Το ντοκουμέντο που παρουσιάζουμε βασίζεται στην ηχογράφηση αυτής της συνεδρίασης και η απομαγνητοφώνηση έχει γίνει από τις αρμόδιες υπηρεσίες πολλά χρόνια αργότερα. Στο

αυτοβιογραφικό του πόνημα ο Γρηγόριος Μπονάνος επικεφαλής των Ενόπλων Δυνάμεων την περίοδο της Χούντας Ιωαννίδη γράφει ότι «η συνεδρίασις αυτή του Πολεμικού Συμβουλίου υπήρξεν η μοναδική και άπαντα τα λεχθέντα υπό των μετασχόντων αυτής έχουν μαγνητοφωνηθή» (Στρατηγός Γρ. Μπονάνος, «Η αλήθεια», Αθήνα 1986, σελ. 244). Η απομαγνητοφώνηση περιορίζεται μόνο σε αποσπάσματα και επειδή δεν αναγνωρίζονταν οι φωνές όσων έπαιρναν τον λόγο παραλείπονται τα ονόματά τους. Εδώ τα αποσπάσματα αυτά αποδίδονται σε «μη κατονομαζόμενους».

Στην αρχή της συνεδρίασης μιλά για την απάντηση στην τουρκική εισβολή με επιστράτευση ο Μπονάνος:

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΠΟΝΑΝΟΣ [Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων]:

«Από ελληνικής πλευράς όπως αντιλαμβάνεσθε όλοι σας, είναι θέμα πλέον αποφάσεως πολέμου. Το τυπικό μέρος λοιπόν. Προτείνω όπως κηρυχθεί επιστράτευσις. Και ληφθούν όλα τα από πλευράς στρατιωτικής απορρέοντα μέτρα, εις τρόπον ώστε, τουλάχιστον εις πρώτον χρόνον, να αποδείξωμεν εις τους Τούρκους και εις την συμμαχίαν ότι είμαστε αποφασισμένοι να πολεμήσουμε. Ναι [...] Και πρέπει να πω ότι επιπλέον ότι ο κ. **Σίσκο** και ο κ. **Τάσκα** [...] θα μας πει ο Πρωθυπουργός [...] μας είπε αυτά τα οποία μας είπαν [...]»

ΦΑΙΔΩΝ ΓΚΙΖΙΚΗΣ, [«Πρόεδρος»]:

«Μπορούμε να υπολογίζουμε ποία είναι η στάση της Εθνοφρουράς; Μπορούμε να το μάθουμε;»

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΠΟΝΑΝΟΣ:

«Αυτό μπορούμε, κ. Πρόεδρε, να το μάθουμε εν χρόνω, γιατί βέβαια είναι θέμα αναφοράς. Αλλά δεν νομίζω ότι αυτό θα έχει καμία επίδραση για τη λήψη αυτής της αποφάσεως. Αυτό πληροφοριακώς μπορούμε να το μάθουμε.»

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ [«Πρωθυπουργός»]:

«[...] Ο κ. Τάσκα και ο κ. Σίσκο [...] από την ιδίαν πηγήν εξεκίνησαν, αλλά διαφορετικά ετοποθετήθησαν. Ο μεν ένας εξεδήλωσε τας ανησυχίας του και την ανάγκη οπωσδήποτε να σταματήσουμε [...] και οι δύο να προλάβουν μια ενέργεια εκ μέρους μας, την οποία εφοβούντο, με τη διαφορά ότι διαφορετικά ετοποθετήθησαν. Και πρόλαβαν τις ανησυχίες τους. Ο μεν κ. Τάσκα εφάνετο οπωσδήποτε ότι πρέπει κάτι να γίνει, διότι παρεδέχετο ότι 100% έχει σφάλει η τουρκική πλευρά. Ο Σίσκο ίσως για τη διατήρηση μιας

διαπραγματευτικής δυνατότητας, επεκαλέσθη το ενδιαφέρον μας δια την συμμαχίαν, δια το μέλλον του δυτικού κόσμου, διά, διά, διά...»

*

Μετά από ανταλλαγή κάποιων απόψεων για τον χαρακτήρα της επιστράτευσης, για τον ρόλο των ΗΠΑ και για την ανάκληση του Έλληνα πρέσβη από την Άγκυρα, παρεμβαίνει ο Ιωαννίδης και ζητά ως «λύση» να κηρυχθεί η «Ένωση» Ελλάδας-Κύπρου και να ξεκινήσει πόλεμος με την Τουρκία:

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ:

«Σε ένα σημείο κάνουμε λάθος, ότι έχουμε πόλεμο. Ανεξαρτήτως αν θα κρατήσει 10 χρόνια, αν θα κρατήσει μια μέρα [...]

Λέω: “Με συγχωρείτε, έχουμε πόλεμο”. Έχει αρχίσει ο πόλεμος. Όχι, ότι προσεβλήθημεν εις τας σύνθήκας. Έχει αρχίσει ο πόλεμος. Η απάντηση πρέπει να είναι ότι: η Τουρκία άρχισε τον πόλεμο και η Ελλάς θα αμυνθεί και θα λάβει τα κατάλληλα μέτρα για να υπερασπίσει την πατρίδα. Αυτό θα είναι η απάντηση. Τουλάχιστον πόλεμο.

Όχι... Μας έχουν βουλιάξει καράβια! Τι άλλο θέλομε; Τι σημασία έχει, αν μας πιάσουν ένα νησί μας, πιάσουν δύο ή και πάμε εμείς και τους τα πάρουμε πάλι; Άρχισε ένας πόλεμος. Πρέπει να το καταλάβουμε. Και αυτό θα το πούμε στην ανακοίνωση. Η Τουρκία άρχισε τον πόλεμο.

Δεύτερον θα ανακληθεί αμέσως το κλιμάκιο της Σμύρνης. Όχι δεν έχουμε [...] Τί NATO τώρα δηλαδή; Θα θυσιαστούμε εμείς όλοι για τη Δυτική Συμμαχία;

Και τρίτον, οπωσδήποτε πρέπει να πούμε κάτι στην κυβέρνηση, εφ’ όσον, τί άλλο θέλομε; Εδώ στα γεγονότα του 1964 εκείνο που κατηγορούν όλους είναι ότι δεν κήρυξαν την Ένωση. Να τελειώσουμε. Περισσότερα πράγματα από [όσα] θα γίνουν τώρα, δεν θα γίνουν. Διότι αν δεν κηρύξουμε την Ένωση θα μούνε μέσα οι άλλοι [...] αλλά η Ένωση να κηρυχθεί. Εφόσον τους είπαμε στις 9:30 η ώρα να πάρουμε τον Σαμψών και να τους πούμε να συνέλθει το Υπουργικό Συμβούλιο και να κηρύξει την Ένωση. Θα την αποδεχθούμε εμείς και αρχίζει ο πόλεμος. Από εκεί και πέρα θα δούμε τί θα γίνει. Ο πόλεμος... έτσι είναι. Έχει φάσεις...»

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Πρέπει να γίνει διαφώτιση;»

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ:

«Και αν μου επιτρέπετε ακόμη, αφού λάβουμε αμέσως μια απόφαση, να διακόψουμε να υλοποιηθούν αυτά τα μέτρα και όχι ατέρμονες συζητήσεις, διότι μας καθυστερούν. Ας

κάνουμε την επιστράτευση και από κει και πέρα ξαναρχόμαστε».

*

Ο Ράλλης, ο Ιωαννίδης και άλλοι επαναλαμβάνουν ότι η «λύση» είναι η ανακήρυξη της «Ενώσεως», αλλά ως μπλόφα για να εντυπωσιαστούν οι Αμερικανοί και το ΝΑΤΟ:

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΡΑΛΛΗΣ [«Υπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ»]:

«Θα πρέπει να προσέξουμε, να μην αδυνατίσουμε διπλωματικώς. Γι' αυτό, παρ' ότι είναι ωραία η ιδέα της Ενώσεως και ίσως μπορεί να λεχθεί στον Σίσκο αυτό το πράγμα, ότι εμείς θα κηρύξουμε την Ένωση, διότι πρέπει να δούμε, και πού τους πονάει περισσότερο τους φίλους μας τους Αμερικανούς. Διότι με το να πούμε ότι θα [αντι]ταχθούμε στρατιωτικώς μπορεί να πουν, "ωραία [αντι]ταχθείτε και σπάστε τα μούτρα σας". Εάν όμως τους απειλήσουμε με μία λύση -διότι ο πόλεμος μπορεί να τελειώσει είτε εμείς να κερδίσουμε, είτε οι Τούρκοι. Δέκα μέρες, δέκα μήνες, δέκα χρόνια δεν έχει σημασία. Σημασία έχει μήπως δια μιας πράξεως, την οποία θα απειλήσουμε εμείς, τους βάλουμε εις γενικοτέρας ανησυχίας. Μπορεί να είναι δυνατόν να επέμβει η Σοβιετική Ένωση. Διότι, αν γίνει πόλεμος Ελλάδος και Τουρκίας η Σοβιετική Ένωση δεν επεμβαίνει. Εάν απειλήσουμε Ένωση, επιμένω στη φράση "να απειλήσουμε Ένωση" -όχι να την πραγματοποιήσουμε, εάν λοιπόν απειλήσουμε Ένωση, τότε θα αρχίσουν να ανησυχούν, διότι έτυχε να είμαι και εγώ στην Επιτροπή χθες βράδυ και ήταν φοβερά εκνευρισμένος, και αντιλαμβάνομαι ότι αυτοί φοβούνται διεθνή εμπλοκή και ο κ. Τάσκα και ο κ. Σίσκο.

Εκεί νομίζω ότι πρέπει να είναι το σημείο εκβιασμού του δικού μας. Απειλούμε Ένωση, αν μου επιτρέπετε διότι είμαι υποχρεωμένος να επαναλάβω αυτό που είπα και πριν. Πρέπει να έχουμε και ένα διπλωματικό χαρτί δυνατό. Και αυτή τη φορά είμαστε ισχυροί και μέσα στο ΝΑΤΟ και στον ΟΗΕ και παντού».

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ:

«Το ΝΑΤΟ μας το έφτιαξε αυτό. Αυτό είναι defacto. Αυτό που είπε ο κ. Αρχηγός, είναι ο σκοπός. Να τους αφήσουμε να μπουνε στην Κυρήνεια και μετά να επέμβουμε».

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΡΑΛΛΗΣ:

«Αλλά η επέμβαση. Αυτό δεν το αποκλείω. Η κήρυξη της Ενώσεως επισήμως, μήπως αυτό οι Τούρκοι... Οι Τούρκοι θα πούνε. Ορίστε δι' αυτό μπήκαμε εμείς, διότι είχανε σκοπό...»

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ:

«Σεμνά, σεμνά».

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Αυτό μπορούμε να το πούμε στον Σίσκο;»

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΠΟΝΑΝΟΣ:

«Το κρατάμε ως εφεδρεία».

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ:

«Και θα γίνει αυτομάτως η Ένωση, κύριε Αρχηγέ, θα γίνει δια αμύνης. Δια της αμύνης. Άμα πετύχει η άμυνα, έγινε».

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Κύριε Πρόεδρε, πριν μου δώσετε το λόγο, θα ήθελα να παρατηρήσω το εξής: Το θέμα της Ένωσης, αυτή τη στιγμή, η ανακήρυξη της Ενώσεως, δεν μας προσφέρει πολλά πράγματα».

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ:

«Λάθος. Ρίχνουν λάδι στη φωτιά. Γιατί θα αμυνθεί; Ο Ελληνικός λαός γιατί θα πολεμήσει;»

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΠΟΝΑΝΟΣ:

«Διότι έγινε επίθεσις».

*

Πιστοί στη λογική της Χούντας, που θεωρούσε εθνικό κίνδυνο μόνο τον «από βορράν», δηλαδή τις χώρες του Συμφώνου της Βαρσοβίας οι συγκεντρωμένοι ανησυχούν για τη στάση της Βουλγαρίας. Ακόμα και ο Μπονάνος στο βιβλίο του παραδέχεται ότι οι σχετικές πληροφορίες ήσαν εσφαλμένες, αλλά βέβαια επιμένει ότι καραδοκούσε η Βουλγαρία να εκμεταλλευθεί την ενδεχόμενη ήττα της Ελλάδας στον πόλεμο με την Τουρκία (σελ.255-257).

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Εγώ θέλω να κάνω μία ερώτηση. Όσον αφορά για την Κύπρο συμφωνώ. Θέλω να επεκτείνω το θέμα. Και ερωτώ τον κύριο ΑΕΔ. Κάνουμε επιστράτευση. Θα χτυπήσουμε την Τουρκία εδώ; Στον Έβρο; Θα χτυπήσουμε, θα πάνε ελληνικές δυνάμεις στην Κύπρο; Και είμεθα εις θέσιν να κρατήσουμε δύο μέτωπα;»

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΠΟΝΑΝΟΣ:

«Θα σας απαντήσω. Για μένα τον ΑΕΔ δεν είμεθα εις θέσιν να ξεκινήσουμε υπερπόντια εκστρατεία. Αλλά δεν θα επιτεθούμε στον Έβρο. Απλώς θα είμεθα έτοιμοι, εάν επιτεθούν, να

αμυνθούμε».

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Βεβαίως όλοι θα αμυνθούμε. Λέγω μήπως για αντιπερισπασμό των γεγονότων της Κύπρου διατάξωμεν προέλασιν στην Θράκη».

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΠΟΝΑΝΟΣ:

«Αυτό θα εξαρτηθεί».

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Έχουμε υπόψη μας τη θέση της Βουλγαρίας;»

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΠΟΝΑΝΟΣ:

«Η Βουλγαρία όπως παρουσιάζεται σήμερα, είναι, το ξέρουμε άλλωστε ο προπομπός της σοβιετικής πολιτικής. Η σοβιετική πολιτική σήμερα όπως γνωρίζουμε, τάσσεται παρά τω πλευρώ της Τουρκίας... »

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Δηλαδή είναι ενδεχόμενο οι Βούλγαροι να συγκεντρωθούν στα σύνορά μας;»

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΠΟΝΑΝΟΣ:

«Δεν αποκλείεται. Εάν δεν έχουν ήδη συγκεντρωθεί».

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Αυτά πρέπει να τα σταθμίσουμε πολύ καλά, προτού εμπλέξουμε ελληνικές δυνάμεις».

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΠΟΝΑΝΟΣ:

«Δεν θα εμπλέξουμε ελληνικές δυνάμεις, απλώς θα κάνουμε μερική επιστράτευσιν».

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Κατά τα άλλα συμφωνώ απολύτως. Για τον Έβρο τί θα κάνουμε;»

[Στο σημείο αυτό ακούγονται δύο συνομιλούντες που λένε: Το θέμα Βουλγαρίας να το δούμε, μετά να το κουβεντιάσουμε».]

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΠΟΝΑΝΟΣ:

«Για τον Έβρο θα εξαρτηθεί.... Έχουμε κινήσεις [θα] αποτελέσει αντικείμενο μιας άλλης συσκέψεως.

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Καλά, συσκέψεως, ναι. Αλλά μη βρεθούμε προ τετελεσμένων γεγονότων. Το θέμα είναι εδώ, μήπως αυτοί παίζουν το παιχνίδι. Αρχίζουν από εκεί και πάνε αυτοί να μας εμπλέξουν σε μία περιπέτεια, η οποία θα. έχει ενδεχομένως και για την Μητρόπολη επιπτώσεις».

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΠΟΝΑΝΟΣ:

«Δηλαδή, τι πρέπει να κάνουμε; Να σταματήσουμε...»

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Όχι στην Κύπρο θα κάνουμε αυτά τα οποία είπαμε...»

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Κύριε Πρόεδρε, δεν νομίζω ότι... στρατιωτικό πολεμικό πεδίο να εξαντλήσουμε όλες τις... φάσεις και νομίζω ότι για να αποφύγουμε τη ρωσική στρατιά μέσω Βουλγαρίας... Υπουργός των Εξωτερικών... σ' αυτή την φάση δεν πρέπει να θίξουμε ή να... Δεν μπορούμε να ανοίξουμε μέτωπα και με την Τουρκία και με την Βουλγαρία. Όσον αφορά την Κύπρο νομίζω ότι τα μέτρα που πρέπει να γίνουν...»

*

Τελικά το μόνο που καταλήγουν να ανακοινώσουν στους Αμερικανούς είναι η κήρυξη της επιστράτευσης. Αλλά κι εκεί ο καθένας έχει άλλη πρόταση.

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ:

«Συνεπώς ο κύριος Υπουργός των Εξωτερικών θα πρέπει να εξουσιοδοτηθεί να συναντηθεί με τον κ. Σίσκο και με τον κ. Τάσκα. Για να μη φανεί ότι πηγαίνουμε όλοι και τρέχουμε και τους δίνουμε αυτή την εντύπωση, ενός πανηγυριού, με συγχωρείτε πάρα πολύ, και θα τους ανακοίνωση ότι η Ελλάδα απεφάσισε παρά ταύτα την κήρυξιν επιστρατεύσεως. Δεύτερον, την ανάκληση του πρέσβεως μας από την Άγκυρα και των κλιμακίων μας οπουδήποτε και αν ευρίσκονται. Λοιπόν κήρυξη επιστρατεύσεως.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ:

«Γενικής επιστρατεύσεως συγκεκριμένα».

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ:

«Η Ελλάδα ανεξαρτήτως προ πάσης άλλης ενεργείας κήρυξε γενικήν επιστράτευσιν. Εάν μέχρι της 10ης πρωινής δεν σταματήσει οιαδήποτε τουρκική ενέργεια προς την Κύπρο -

την ώρα κανονίστε την- και 11ης δεν ξέρω...»

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Καλό να δώσωμε ένα περιθώριο λογικού χρόνου, διότι δεν ημπορεί να υλοποιηθή, 5 με 6 ώρες».

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ:

«Θέλετε μέχρι της 2ας μεσημβρινής;»

ΠΟΛΛΟΙ:

«Ναι, ναι».

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ:

«Μέχρι της 2ας μεσημβρινής θα ανακληθεί ο πρέσβης μας από την Άγκυρα και όλα τα ελληνικά κλιμάκια».

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Με συγχωρείτε μια λεπτομέρεια. Για την Σμύρνη δεν υπάρχει θέμα, θέλετε να καλέσωμε και τα υπόλοιπα κλιμάκια δηλαδή από την Νεάπολη κ.λπ.»

ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ:

«Όχι, όχι».

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ:

«Μόνο της Σμύρνης, ναι. Δεν ξέρω μόνον όμως μήπως θα πρέπει να τους πούμε ότι εδόθη εντολή ανακλήσεως».

ΠΟΛΛΟΙ ΜΑΖΙ:

«Βεβαίως, βεβαίως».

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Να δοθεί εντύπωση και εδώ ότι εδόθη εντολή ανακλήσεως σε όλα τα κλιμάκια που έχομε στο ΝΑΤΟ. Άλλο εάν δεν το πραγματοποιήσομε...»

*

Κεντρικό πρόβλημα της σύσκεψης είναι πώς θα παρουσιάσουν στους εκπροσώπους της αμερικανικής κυβέρνησης την «μπλόφα» με την Ένωση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΠΡΑΙΟΣ [«Υπουργός Εξωτερικών»]:

«Με τον Σίσκο θα μιλήσουμε περί Ενώσεως;»

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Όχι».

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ:

«Συμφωνώ εγώ να τους πούμε, ότι εγώ βλέπω εκεί θα πάμε, δηλαδή δεν θέλαμε εμείς την Ένωση....»

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Μας φέραν μοιραίως εκεί...»

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ:

«Αλλά δεν θα το κάνουμε».

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Σ' αυτή τη φάση όχι».

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ:

«Καλά, το είπα εγώ, δεν είναι ανάγκη να...»

*

Ενώ συζητούν πώς θα αποφευχθεί η μαζική απόσυρση καταθέσεων από τις τράπεζες, έρχεται το νέο ότι στην Κύπρο βομβαρδίζονται οι πόλεις. Ο Ιωαννίδης δηλώνει την κήρυξη ενός πολέμου που ποτέ δεν ξεκίνησε.

ΗΛΙΑΣ ΜΠΑΛΟΠΟΥΛΟΣ, «Αναπληρωτής Υπουργού Συντονισμού»]:

«Μήπως πρέπει να καθυστερήσουμε την ανακοίνωση για να πάρουμε στις Τράπεζες τα αναγκαία μέτρα... καταθέσεις κ.λπ.»

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Ένα τέταρτο... Μέτρα οικονομικής κινητοποίησης και να γίνει η ανακοίνωση...»

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ:

«Μέχρι ένα τέταρτο».

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Τί άλλο θέλετε;»

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Στις δέκα η ώρα να γίνει».

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Είναι 9 παρά πέντε».

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Να γίνει μια ανακοίνωσις οπωσδήποτε. [...] ...Σίσκο ...κουβεντολόι... καλέστε τον στο Υπουργείο Εξωτερικών».

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Κύριε Χανιώτη ορίστε. Έχουμε τίποτε νεότερο;»

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΝΙΩΤΗΣ [υποστράτηγος]:

«Έχουμε ότι 4 τουρκικά αεροπλάνα παρεβίασαν δυτικώς Χίου, τον δικό μας εναέριο, χώρο.... και πηγαίνουν από μέσα, παραβιάζοντας αυτή την πλευρά κυρίως, τα αναχαιτίζουν βέβαια σύμφωνα με τις διαδικασίες του ΟΗΕ».

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ:

«Μου φαίνεται ότι μας παίρνουν τα γεγονότα, Βομβαρδίζονται όλες οι πόλεις της Κύπρου. Όλες».

ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΟΣ:

«Αυτή τη στιγμή».

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ:

«Λευκωσία, παντού, βομβαρδίζουν συνέχεια.
Κηρύσσουμε τον πόλεμο [...] τώρα αφού βομβαρδίζονται».

Είναι γνωστό ότι ούτε πόλεμος κηρύχθηκε ούτε ήταν σε θέση το δικτατορικό καθεστώς να πραγματοποιήσει τις απειλές του. Και η μόνη απόφαση που επιχειρήθηκε να υλοποιηθεί, δηλαδή η επιστράτευση, στην πραγματικότητα απέδειξε τη στρατιωτική γύμνια ενός «στρατιωτικού καθεστώτος». Αντιγράφω από το Πόρισμα της Βουλής:

«Η γενική επιστράτευση οδηγήθηκε σε παταγώδη αποτυχία. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι στρατώνες, στους οποίους είχαν συρρεύσει οι επιστρατευθέντες, δεν ήταν σε θέση να τους εφοδιάσουν ούτε με ιματισμό, ούτε με οπλισμό, ενώ και η τροφοδοσία τους ακόμη δεν ήταν απλώς ελλιπής, αλλά ανύπαρκτη. Παράλληλα, τα επιταχθέντα μεταφορικά μέσα δημιούργησαν τέτοιο χάος στους στρατώνες, ώστε έφθασαν στο σημείο να μην είναι δυνατή ούτε η στοιχειώδης λειτουργία τους. Το συναγόμενο συμπέρασμα είναι ότι η γενική επιστράτευση, που διατάχθηκε τότε, αποτέλεσε μεγάλο “φιάσκο”, αποδεικνύοντας ταυτόχρονα τις τεράστιες ελλείψεις των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων σε οπλισμό και ιματισμό» («Φάκελος Κύπρου», τ. Α΄, ό.π., σελ. 203).

Στην πραγματικότητα η επιστράτευση οδήγησε στην κατάρρευση του στρατιωτικού καθεστώτος που υποχρεώθηκε σε τρεις μέρες και παραδώσει την εξουσία στους «παλαιούς πολιτικούς». Για την Κύπρο, βέβαια, ήταν πολύ αργά.

Πηγή: **Χωρίς Εφημερίδα**